

УДК 930(470):[94(477)]:1917/1921]:32.019.51

ГАПЕСВА ОЛЬГА,

*кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, докторант
Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного*

ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917-1921 рр. В ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОПАГАНДИСТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

На основі вивчення діяльності спільної російсько-української історичної комісії у статті розглядається інтерпретація подій Української революції 1917-1921 рр. історичними школами та окремими науковцями Російської Федерації.

Виявлено, що заперечення феномену Української революції та факту більшовицької інтервенції на територію України, викривлення історичних фактів у наукових публікаціях російських учених характеризується як складова інформаційно-пропагандистської діяльності та маніпуляції суспільною свідомістю й посідає певне місце поряд із фальшуванням інших подій історичного минулого України.

Ключові слова: Українська революція 1917-1921 рр.; російсько-українська історична комісія; російська історіографія; інформаційно-пропагандистська діяльність; маніпуляція історичною свідомістю.

Постановка проблеми. Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015, серед актуальних загроз національній безпеці України визначає фальшування української історії. Саме тому одним із пріоритетів інформаційної безпеки в умовах ведення "східним сусідом" неоголошеної війни проти нашої держави є протидія інформаційним операціям у гуманітарному просторі України, запобігання маніпуляції історичною свідомістю, захист національних цінностей та зміцнення єдності українського суспільства [1].

Відповідно до Указу Президента України № 17/2016 "Про заходи з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917-1921 років" 2017 рік проголошено Роком Української революції. У документі, зокрема, визначено низку завдань Кабінету Міністрів України, Міністерству інформаційної політики України та Українському інституту національної пам'яті щодо інформування суспільства про "визначальні етапи в процесі національного державотворення", забезпечення інформаційного супроводу всіх запланованих заходів та поширення інформаційних матеріалів про історичну роль Української революції за кордоном. Заступник Голови Адміністрації Президента України Ростислав Павленко зауважив, що цей комплекс заходів є протидією деструктивним положенням "русского міра", а також твердженням, що "... ніби Україна з'явилася з уламків Радянського Союзу, нібито Сталін об'єднав її у сучасних кордонах" [2].

Беззаперечним є факт, що історія незалежної України понад 25 років є сферою цілеспрямованих маніпуляцій (деструктивних технологій) з боку пропагандистських структур, історичних шкіл та окремих представників наукової громадськості Російської Федерації (далі - РФ).

У дослідженні фахівців Національного інституту стратегічних досліджень [3] проаналізовано історичну політику РФ як складову гібридної війни проти України, а

саме: у контексті відновлення статусу російської "наддержави"; обґрунтування й реалізації дезінтеграційних проектів "Крим" та "Новоросія"; проблемних питань культурної й державної спадкоємності Київської Русі та використання основного історико-політичного наративу Росії - Великої Вітчизняної війни. Проте оцінка та тлумачення подій Української революції 1917-1921 рр. як складова інформаційно-пропагандистської діяльності РФ залишилися поза увагою вітчизняних науковців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основу джерельної бази статті складають матеріали науково-практичних конференцій, колоквиумів, інтерв'ю та виступів провідних російських та вітчизняних істориків щодо подій 1917-1921 рр., розміщені на електронних ресурсах наукових установ РФ. Цінність для нашого дослідження також становить монографія Ф. Турченка [4] та низка виступів та інтерв'ю українських учених протягом 2002-2010 років, пов'язаних зі спробами перегляду української історії російськими науковцями. Найменування спільних російсько-українських проектів та заходів, а також цитування з російськомовних джерел подаються у нашому перекладі українською мовою із посиланням на першоджерело.

Науково-дослідною лабораторією (військово-історичних досліджень) Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного у 2016 р. виконано науково-дослідну роботу на тему: "Військово-історична наука Російської Федерації в системі інформаційно-пропагандистської діяльності щодо підготовки та ведення "гібридної" війни проти України (1991-2016 рр.), номер державної реєстрації - 0101U002058, "шифр - "Клію-2016", науковим результатом якої є визначення форм, методів та інструментарію антиукраїнської інформаційно-пропагандистської діяльності, яку проводять державні військово-історичні установи та наукові школи РФ.

Отже, **метою статті** є доведення гіпотези, що наукова діяльність історичних шкіл та окремих науковців РФ

щодо тлумачення та висвітлення подій Української революції 1917-1921 рр. є складовою інформаційно-пропагандистської діяльності РФ та інструментом впливу на історичну свідомість українського суспільства.

Виклад основного матеріалу. Наприкінці травня 2002 р. у Москві відбулося засідання підкомісії з питань гуманітарного співробітництва спільної російсько-української комісії зі співробітництва за участю віце-прем'єра України з гуманітарних питань В. Семиноженка та віце-прем'єра уряду РФ В. Матвієнко.

Під час зустрічі В. Матвієнко повідомила, що науковці обох країн мають намір проаналізувати історію взаємовідносин України і Росії та виробити спільні погляди щодо існуючих проблемних питань. "Потрібно зважити всі історичні факти в історії Росії і України", - зазначила високопосадовець та доповнила, що результати цієї роботи мають стати основою російських та українських підручників історії, що "ґрунтуватимуться на історичній правді, а не на політичній кон'юктурі" [5-7].

На таку "сумнівну" пропозицію - узгодження трактувань історичних подій - представники наукових кіл та політикуму України зреагували численними зверненнями на адресу керівництва держави. Зокрема, серед авторів "Відкритого листа українських істориків, інтелігенції та представників громадськості з приводу загрози політичного перегляду української історії" були нині покійний Я. Дашкевич, П. Сохань, Є. Сверстюк та голова політичної партії "Собор" А. Матвієнко. Небайдужі громадяни й науковці створили Комітет із захисту української історії [7]. Не залишились осторонь і представники українських мас-медіа: 3 липня 2002 р. в ефір Радіо "Свобода" вийшла передача "30 хвилин у різних вимірах" за темою "Чи стоїть перед Україною загроза політичного перегляду української історії?", під час якої на питання радіожурналістів відповідали тогочасні високопосадовці В. Семиноженко, В. Кремень, Г. Науменко та політик А. Матвієнко [8].

Неупереджений аналіз відповідей та коментарів вищевказаних урядовців із цього вкрай болючого для українського суспільства питання свідчить, що вони уникали чітких формулювань та висловлювання особистого ставлення до подій, що відбуваються, з огляду на недопустимість погіршення відносин зі "східним сусідом".

У згаданий період часу спільна російсько-українська історична комісія так і не розпочала своєї діяльності. Проте трьома роками пізніше, у 2005 р., стартувала дослідницька програма "Україна і Росія: історія та образ історії" - проект Центру україністики і білорусистики Московського державного університету ім. М. В. Ломоносова (далі - МДУ) та Відділу східного слов'янства Інституту слов'янознавства Російської академії наук. Завданням проекту, передусім, стало налагодження конструктивного діалогу інтелігенції двох країн та ознайомлення громадськості з результатами наукового порівняльного вивчення історії України та Росії, а також спірних питань їхніх взаємовідносин у XIV-XX ст. На порядку денному також постало питання дослідження "російського" та "українського" в політичних колізіях 1917-1920 рр." [9].

У листопаді 2007 р. на історичному факультеті МДУ відбулася дискусія щодо перспектив викладання й вивчення історії України і Білорусі в цьому престижному виші. Поряд із питаннями впровадження різноманітних наукових підходів у викладацьку й дослідницьку практику (на прикладі історії України і Росії) та налагодження конструктивного діалогу між науковцями

двох країн набуло актуальності питання: як вивчати історію України та історію Росії - у порівнянні та у взаємозв'язку? [9]

У квітні та листопаді 2008 р. у рамках проекту "Україна і Росія: історія та образ історії" відбулись: російсько-українська наукова конференція за участі провідних учених-істориків двох країн та Міжінститутський академічний семінар "Україна і Росія у 1917-1922 рр.: соціальне та національне в революції" [10, 11], а в лютому 2009 р. - колоквіум "Український національний рух 1917-1937 рр." як продовження квітневої дискусії 2008 р. Серед проблемних питань колоквіуму - результати наукових досліджень з проблематики українського національного руху 1917-1922 рр. та його взаємодія з революційними процесами на території колишньої Російської імперії [10].

У згаданих заходах узяли участь відомі українські історики В. Солдатенко, В. Верстюк, Л. Зашкільняк, А. Михалюк, Р. Пиріг та ін. Слід зауважити, що, попри спільні погляди українських та російських істориків по деяких аспектах, їм не вдалося досягти компромісу в ключових питаннях історичного минулого України, передусім, подій Української революції та Голодомору.

У 2010 р. на порядку денному знову постало питання створення спільного російсько-українського посібника для вчителів історії, яке підтримав тодішній міністр освіти і науки України Д. Табачник. Відомий український історик І. Гирич прокоментував цю пропозицію: "В основі розмов про спільний посібник ... лежить не пошук компромісної моделі загального ставлення до історії, а нав'язування Кремлем свого погляду на українську історію" [7].

Саме тоді, у 2010 р. побачила світ стаття А. Портнова [7], у якій автор аналізує витоки створення спільної російсько-української історичної комісії у 2002 р. та події 2010 р. і задає слушне питання, чому російська сторона досі не змінила образливу імперську риторику щодо України? Він робить цілком логічний висновок, що "образ неблагодарной и отдавшейся в лапы националистов Украины нужен для внутренней российской пропаганды" [7].

Наступного року групою українських та російських істориків було підготовлено посібник для вчителів історії під назвою "Росія і Україна: на перехресті історії", а колективом російських учених, які спеціалізувалися на історії України, - підручник "Історія України" в чотирьох розділах. Видання "Історії України" привернуло увагу українських істориків та стало приводом для критичного обговорення.

"Видання цієї книги - спроба знайти майданчик для діалогу між істориками Росії і України", - пояснив науковий керівник Інституту загальної історії РАН О. А. Чубар'ян. Він зауважив, що книга не є офіційною російською версією української історії, а лише відображає думку її авторів [12]. "У своїй роботі, передусім, ми орієнтувалися на російських читачів, оскільки вони погано знають історію України", - повідомила директор центру з вивчення історії України Санкт-Петербурзького державного університету Т. Таїрова-Яковлева, авторка підручника. За її словами, історики спробували подати максимально доступний і зрозумілий матеріал для російської громадськості, яка найчастіше сприймає минуле України в міфологічному контексті [Там само].

Проте найбільші розбіжності між дослідниками двох країн, як уже зазначалось вище, виникли у питаннях оцінки історії радянського періоду, починаючи від Жовтневих подій, віднесених до "української революції та

боротьби за автономію України, існування Центральної Ради, періоду незалежності, проголошення Української Народної Республіки, громадянської війни" [13].

Зокрема, доктор історичних наук О. Зайцев у 2016 р. опублікував наукову студію на тему: "Історія України очима російських істориків". Автор критично осмислює розділи підручника, пов'язані з подіями 1917-2011 рр. Зокрема, він зауважує, що російський історик О. Шубін - керівник Центру історії Інституту загальної історії РАН, вступає в полеміку з українською історіографією щодо оцінки подій Української революції та подальшої більшовицької інтервенції, подаючи їх як події внутрішньої громадянської війни. О. Зайцев робить висновок, що погляд на історію держави ззовні має свої переваги, проте не в тому випадку, коли історик є представником країни, у суспільстві якої щодо сусідньої держави вже сформовано імідж ворога [14].

Уважаємо за необхідне зупинитись на дослідженні українського історика Г. Корольова [15]. Автор наголошує, що поняття "українська революція" зникло з обігу в 1930-ті роки - на зміну йому прийшла інтернаціональна парадигма "Великої Жовтневої соціалістичної революції". За автором, в Україні вона була розширена - "Велика Жовтнева революція і громадянська війна на Україні 1917-1920 рр.". У подальшому, як пише автор, протягом 1970-1980 рр. радянською наукою було створено низку праць із соціально-економічної проблематики періоду громадянської війни в Україні 1917-1920 рр. Згодом історики відмовились від радянської інтерпретації на користь революції національної, не змінюючи при цьому свого методологічного підходу, а наприкінці вісімдесятих актуалізувалися саме політичні аспекти інтерпретації української революції [15].

Як зауважив російський історик Д. Бондаренко (захистив кандидатську дисертацію за темою: "Взаимоотношения Временного правительства и Украинской Центральной Рады" у 2002 р.) [16], діалог є важким через позиції української історичної школи, яка не сприймає іншої точки зору і, замість об'єктивного викладу фактів, творить міфи в рамках "національної" парадигми. На його думку, має місце віктимізація: подання України як жертви зовнішніх сил, у тому числі сил опонента (тут: Росії), - Зазначений автор пише, що сучасні українські історики вводять у науковий обіг термін "Українська національно-демократична революція", "так робиться спроба відокремити революційний процес на Україні від загальноросійського, з гіпертрофією "національної складової" революції, підкреслюється односпрямованість і безальтернативність історичного процесу". Д. Бондаренко вважає, що в історії України 1917-1918 рр. існує забагато штучних міфів, а "українські історики своє завдання бачать не в пошуку істини, а в приховуванні правди", отже, на його думку, "чи можливий конструктивний діалог між дослідниками Росії, які створили не одну наукову школу протягом сторіч, та істориками України, які займаються міфотворчістю?" [16].

Інший російський історик В. Михайлов висловлює думку, що події в Україні були частиною загальноросійського революційного процесу, натомість українські історики помилково стверджують, що йшлося про відновлення колись зруйнованої російським самодержавством національної державності. "При всьому розмаїтті точок зору, серед українських істориків переважає уявлення, що провал "української революції" відбувся в результаті суто насильницького її придушення більшовиками" [17]. "Після набуття Україною незалежності, її керівники поставили завдання показати витоки укра-

їнської державності, що йдуть у глибину століть. А оскільки з цього випливала ідея "своєї" національної революції, ... було реанімовано міф про особливу революцію 1917-1921 рр. на Україні, сенс якої був у тому, щоб відновити її колись зруйновану москалями державність" [Там само].

Російський історик А. Агафонов вважає, що протягом Незалежності переглянуто всю історію України: "...Нова українська історія наскрізь фальсифікована й міфологічна. Вона спотворює психіку підростаючого покоління, бо, моделюючи українську історію як низку трагедій, змов, морів (починаючи з голодомору..., коли вийде - забезпечуючи "змовою п'ятої колони", тобто росіян на Україні), закріпить у свідомості молоді патологічний комплекс неповноцінності та зоологічну ненависть до більш успішних сусідів" [18].

Інформаційний пресинг суттєво посилюється після Революції Гідності. Якщо за часів президенства В. Януковича спостерігається більш толерантне ставлення до подій історичного минулого України шляхом обговорення спірних питань, то у квітні 2014 р. у рамках наукових заходів "Від жовтня 17 до жовтня 17" відбувся круглий стіл за темою "Війна, революція та Україна" на базі МДУ. Центром уваги учасників стали події революції 1917-1922 рр., оскільки без "дослідження витоків революційних подій та їхнього впливу на сучасну історію України неможливо всебічне вивчення питань сьогодення" [19]. Науковці обговорювали поняття українського націоналізму, процеси формування української ідентичності, а також діяльність усіх політичних сил першої половини ХХ століття в Україні.

У контексті нашого дослідження зупинимось на огляді виступу О. В. Колпакіди, відомого історика спецслужб, який звернув увагу на "спотворення новітньої історії, поширені в роботах українських істориків". Передусім, на його думку, є необґрунтований перегляд історії революційних подій 1917-1922 рр.: "Серед українських дослідників переважає точка зору, пов'язана з виділенням окремої "Української національної революції". Носіями її ідей розглядаються прихильники УНР, петлюрівці. Між тим, будівництво національної української державності, "українізацію" в культурно-мовній сфері відносно успішно провели українські більшовики. Саме в рамках СРСР сформувався й сучасні кордони України. Під час громадянської війни багато вихідців з України займали високі пости у РРФСР, зокрема, на посадах вищого складу керівництва РКП(б)" [19].

"Є маса достовірних документів, які спростовують ідею про особливу українську революцію та інтервенцію на незалежну Україну, - заявив на прес-конференції у Москві член Ради Федерації Віктор Кондрашин. - Дослідження і документи спростовують існуючу на Україні теорію про те, що там була якась своя революція, відмінна від російської революції 1917 р." [20].

На противагу інформаційним закидам російських політиків і істориків під керівництвом Кирила Глушка в Україні створено сайт -"Лікбез. Історичний фронт" для спростування історичних міфів і стереотипів щодо території України та її формування як держави. Наповнення сайту містить перевірену фактичну інформацію з історичних досліджень українських та російських учених, що побачили світ за останні роки [21].

На завершення хотілося би навести фразу з інтерв'ю Г. Касьянова: "Пропаганда - це, передусім, інтерпретація фактів у потрібних ідеологічних цілях" [22].

Тож робимо **висновок**, що, заперечуючи події Української революції 1917-1921 рр. як процес відновлення української державності та формування української ідентичності, подальшу більшовицьку інтервенцію та оцінюючи ці події як внутрішній громадянський конфлікт, російські історики фактично стверджують, що Україна є невід'ємною складовою російської наддержави й не має власної історії. Подібна інтерпретація подій 1917-1921 рр. та відмова визнання особливості Української революції, які поширюються в наукових колах та в засобах масової інформації, характеризуються як інформаційно-пропагандистська діяльність і займають своє місце поряд із фальшуванням інших подій історичного минулого України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 р. "Про стратегію національної безпеки України" [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.
2. Указ Президента України № 17/2016 "Про заходи з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917-1921 років" [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/172016-19736>.
3. Інтерпретації історії у політиці Російської Федерації як загроза національній безпеці України: аналітична записка [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1796/>.
4. Турченко Федір: "Общая история": наука чи політика?" [Електронний ресурс] / Ф. Турченко. - Режим доступу : <http://krasnorillya.org.ua/zemlyaki/fedip-turchenko-obshhaya-ictopiya-nauka-chi-politika-i.html>.
5. "Даешь необъективность!" [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.ng.ru/cis/2002-06-11/5_ukraine.html.
6. Глінка І. Альтернативна історія України Леоніда Кучми [Електронний ресурс] / І. Глінка. - Режим доступу : <http://maidan.org.ua/arch/arch2002/1024285444.html>.
7. Портнов А. Российско-украинский учебник истории. Новый раздел старой войны? [Електронний ресурс] / А. Портнов. - Режим доступу : <http://www.religion.in.ua/7172-gossijsko-ukrainskij-uchebnik-istorii-novij-razdel-staroj-vojny.html>.
8. "30 хвилин у різних вимірах": чи стоїть перед Україною загроза політичного перегляду української історії [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.radiosvoboda.org/a/891546.html>.
9. Украина и Россия: история и образ истории. Проект Центра украинистики и белорусистики МГУ и Отдела восточного славянства Института славяноведения РАН [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.hist.msu.ru/Labs/UkrBel/ukraina_obraz.htm.

10. Материалы международной конференции "Украина и Россия: история и образ истории": Москва, 3-5 апреля 2008 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.hist.msu.ru/Labs/UkrBel/nowozytnosc.htm>.

11. Украина и Россия в 1917-1922 гг.: социальное и национальное в революции // Межинститутский академический семинар Украина и Россия: история и образ истории, Институт Европы РАН, 13 ноября 2008 г. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.hist.msu.ru/Labs/UkrBel/nov2008.htm>.
12. Российская украинистика растет, формируется и зреет: о чем спорят российские и украинские историки [Електронний ресурс]. - Режим доступу : https://lenta.ru/articles/2016/07/28/ukraine_history/.
13. Дризе Ю. Не точка, а отточие. Российские историки готовят новые совместные издания с коллегами из других стран [Електронний ресурс] / Ю. Дризе. - Режим доступу : <http://www.poisknews.ru/theme/books/21624/>.
14. Зайцев А. История Украины глазами российских историков / А. Зайцев // Ab Imperio. - 2016. - № 3. - С. 377-391.
15. Королев Г. Украинская революция 1917-1921 гг.: мифы современников, образы и представления историографии [Електронний ресурс] / Г. Королев. - Режим доступу : <https://muse.jhu.edu/article/467015/pdf>.
16. Бондаренко Д. Центральная Рада как объект мифов в современной украинской историографии / Д. Бондаренко // Россия XXI. - 2008. - № 6.
17. Михайлов И. В. Украинская революция или революция на Украине? / И. В. Михайлов // Вестник МГИМО Университета. - 2010. - № 1. - С. 1-11.
18. Агафонов А. И. Украина: оценка истории (проблема развития) / А. И. Агафоров // Вестник ПНИПУ. Культура. История. Философия. Право. - 2014. - № 1.- С. 14-20.
19. Рублев Д. Украина. Революция. Война: Обзор круглого стола / Д. Рублев // Государственное управление. Электронный вестник. - 2014. - № 46.
20. Российские историки разоблачили миф украинской пропаганды [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.politnavigator.net/rossijskie-istoriki-razoblachili-mif-ukrainskojj-propagandy.html>.
21. Украинские историки запустили сайт, на котором развенчивают мифы российской пропаганды [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://ain.ua/ukrainskie-istoriki-zapustili-sajt>.
22. Историк Касьянов о "провале" и значении украинской революции 1917 года [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://rian.com.ua/interview/20170108/1020312974.html>.

Гапеева Ольга,

кандидат исторических наук, старший научный сотрудник, докторант

Национальной академии сухопутных войск имени гетьмана Петра Сагайдачного

ФЕНОМЕН УКРАИНСКОЙ РЕВОЛЮЦИИ 1917-1921 ГОДОВ В ИНФОРМАЦИОННО-ПРОПАГАНДИСТСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

На основе изучения деятельности совместной российско-украинской исторической комиссии в статье рассматривается интерпретация событий Украинской революции 1917-1921 гг. в публикациях представителей исторических школ и отдельных ученых Российской Федерации.

Установлено, что отрицание феномена Украинской революции и факта большевистской интервенции на территорию Украины, искажение исторических фактов характеризуется как составляющая информационно-пропагандистской деятельности и манипуляции общественным сознанием и занимает определенное место наряду с фальсификацией других событий исторического прошлого Украины.

Ключевые слова: Украинская революция 1917-1921 гг.; российско-украинская историческая комиссия; российская историография; информационно-пропагандистская деятельность; манипуляция историческим сознанием.

Gapeyeva Olga,

Candidate of Historical Sciences, Senior Researcher Doctorate student, National Army Academy

THE PHENOMENON OF THE UKRAINIAN REVOLUTION OF 1917-1921 IN AWARENESS-RAISING ACTIVITIES OF THE RUSSIAN FEDERATION

Based on exploration of activities of the joint Russian-Ukrainian historical commission, the paper addresses the interpretation of events of the Ukrainian Revolution of 1917-1921 by historical schools and some researchers of the Russian Federation, specifically O. Chubarian, T. Tairova-Yakovleva, O. Zaitsev, D. Bondarenko, V. Mikhailov et al., who generally assess the work of Ukrainian historians as unfounded revision of the revolutionary events of 1917-1921 for the purpose of simulating the historical process as a number of tragedies, plots, devastators etc.

It is established that by denying the Ukrainian Revolution events as a restoration process of Ukrainian statehood and formation of Ukrainian identity as well as by denying subsequent Bolshevik intervention and assessing those events as an internal civil conflict, Russian historians actually maintain that Ukraine is an integral part of the Russian superpower and has no history of its own. The author defines such interpretation of the 1917-1921 events and refusal to recognize specific features of the Ukrainian Revolution, which are spread in academic community and mass media of the RF, as information and propaganda activities along with perversion of other events of the historical past of Ukraine.

Key words: the Ukrainian revolution of 1917-1921; Russian-Ukrainian historical Commission; Russian historiography; awareness-raising activities; manipulation of historical consciousness.

REFERENCES

1. President of Ukraine (2015). The national security strategy of Ukraine, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>. (ukr).
2. President of Ukraine (2016). The celebration of the 100th anniversary of the events of Ukrainian revolution 1917-1921, available at: <http://www.president.gov.ua/documents/172016-19736>. (ukr).
3. National Institute for Strategic Studies, (2015), The interpretation of history as a threat to national security of Ukraine in the policy of the Russian Federation: analytical report, available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/1796/>. (ukr).
4. Turchenko, F. (2010), "General history: science or politics?", available at: <http://krasnopillya.org.ua/zemlyaki/fedip-typchenko-obshchaya-ictopiya-nayka-chi-politika-i.html>. (ukr).
5. "Give bias!", available at: http://www.ng.ru/cis/2002-06-11/5_ukraine.html. (ukr).
6. Glinka, I. (2002), Leonid Kuchma's alternative history of Ukraine, available at: <http://maidan.org.ua/arch/arch2002/1024285444.html>. (ukr).
7. Portnov, A. (2010), Russian-Ukrainian history textbook. A new part of the old war?, available at: <http://www.religion.in.ua/7172-rossijsko-ukrainskij-uchebnik-istorii-novyj-razdel-staroj-vojnny.html>. (rus).
8. 30 minutes in different dimensions: Does the Ukraine threat a political revision of the Ukrainian history?, available at: <http://www.radiosvoboda.org/a/891546.html>. (ukr).
9. Ukraine and Russia: history and image of history. A project of the Center for Ukrainian and Belarusian studies at Moscow state University and the Department of Eastern Slavs of the Institute of Slavic studies RAS, available at: http://www.hist.msu.ru/Labs/UkrBel/ukraina_obraz.htm. (rus).
10. Materials of the international conference "Ukraine and Russia: history and image of history", Moscow, April 3-5, 2008, available at: <http://www.hist.msu.ru/Labs/UkrBel/nowozytnosc.htm>. (rus).
11. Ukraine and Russia in 1917-1922: national and social revolution the Intercollegiate academic seminar Ukraine and Russia: history and image of history, *Institute of Europe, Russian Academy of Sciences, November 13, 2008*, available at: <http://www.hist.msu.ru/Labs/UkrBel/nov2008.html>. (rus).
12. Russian studies grows, is formed and is maturing: what the disputes of the Russian and Ukrainian historians, available at: https://lenta.ru/articles/2016/07/28/ukraine_history. (rus).
13. Drize, Ju. (2016), Not the point. Russian historians are preparing a new joint publication with colleagues from other countries, available at: <http://www.poisknews.ru/theme/books/21624>. (rus).
14. Zaitsev, A (2016), History of Ukraine through the Eyes of Russian Historians. *Ab Imperio*, vol. 3, pp. 377-391 (rus). DOI: 10.1353/imp.2016.0068.
15. Korolev, H. (2011), The Ukrainian revolution 1917-1921: myths of his contemporaries, the images and ideas of historiography. *Ab Imperio*, vol. 4, pp. 357-375 (rus). DOI: 10.1353/imp.2011.0025.
16. Bondarenko, D (2008), The Central Rada of Ukraine as the Subject of Myths in the Contemporary Ukrainian Historiography. *Russia XXI*, vol.6. (rus).
17. Mihaylov, I. (2010), The Ukrainian revolution or the revolution in the Ukraine?, *MGIMO Review of International Relations*, vol. 1, pp.1-11 (rus).
18. Agafonov, A. (2014), Ukraine: assessment (problem development), *Vestnik of Perm National research Polytechnic University*, vol. 1, pp.14-20 (rus).
19. Rublev, D. (2014). Overview of the round table "War, revolution, Ukraine", *E-journal. Public Administration*, vol.46. (rus).
20. Russian historians have exposed the myth of Ukrainian propaganda, available at: <http://www.politnavigator.net/rossijskie-istoriki-razoblachili-mif-ukrainskoj-propagandy.html>.
21. Ukrainian historians has launched a website, which debunk myths of Russian propaganda, available at: <https://ain.ua/ukrainskie-istoriki-zapustili-sajt>.
22. Historian Kas'yanov of "failure" and the value of the Ukrainian revolution of 1917, available at: <http://rian.com.ua/interview/20170108/1020312974.html/>

© Галеева Ольга

Надійшла до редакції 20.02.2017